

Kazališna nadahnuća Jozef Kljakovića

Scenografija Jozef Kljakovića za Dubrovački diptihon i Dubravku koji se ovom izložbom po prvi put predstavljaju javnosti, nastale su dvadesetih godina prošlog stoljeća. Jozef Kljaković ostvario je dvije inscenacije u zagrebačkom kazalištu u suradnji s Antunom Dobronićem, hrvatskim skladateljem, melodiografom i publicistom.

Prva opera Antuna Dobronića, Dubrovački diptihon, nastala je prema književnom predlošku Marina Držića, Noveli od Stanca (prvi put tiskanoj 1551.), a praizvedena je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, 14. veljače 1925. godine, u režiji Borisa Krivečkoga, uz dirigenta Oskara Jozefovića i prema inscenaciji profesora Jozef Kljakovića. Opera Dubrovački diptihon bila je na repertoaru od 24. veljače do svibnja 1925. godine. Antun Dobronić je za svoju prvu operu sam napravio libreto prema proslavljenim književnim predlošcima. Stara dubrovačka književnost idućih je godina nastavila inspirirati Dobronića pa tako već 1922. piše scensku glazbu za tekst pastirske igre Dubravka, čiji je autor najveći hrvatski barokni pjesnik 17. stoljeća, Ivan Gundulić. (...)

Tekst Dobronićeva libreta naglasio je glorifikaciju Dubrovačke Republike i temeljnu simboliku Dubravke. „Prema režijskoj osnovi Branka Gavella i Antuna Dobronića u rukopisu operne partiture nalaze se opaske koje imaju za svrhu da u tekstu spajaju nepovezane scene u smislu sažimanja i scenske dramatizacije scene“ (Mihanović-Salopek, 1995:52).

Obje Kljakovićeve inscenacije vezane su uz Dubrovnik i dubrovački pejzaž. U inscenaciji za Dubrovački diptihon, Kljaković je fotografskom preciznošću prikazao Palaču Sponza u

Dubrovniku, što je uvelike

dočaralo atmosferu Dubrovnika na sceni. Crtačka vještina Jozе Kljakovića, te lakoća kojom je do najsitnijih detalja točno prenio arhitekturu Dubrovnika izazvala je ovacije na premijeri i pohvale u ondašnjem tisku. Kritike za scenografiju Jozе Kljakovića objavljene su nakon premijere pod naslovom: „Dobroničev „Dubrovački diptihon“ održane 24.III.1925., a u kojemu se hvali inscenacija prof. Jozе Kljakovića kao vrlo otmjena i u stilu, a režija g. Krivečkoga mogla je još neke nedostatke popraviti (1925.).

Za drugi dio svog glazbenog diptihona Dobronič je odabrao razigranu i obijesnu scenu Poklada, rađenu prema Noveli od Stanca – Grotisque. U ovoj operi, osim scenografije, Kljaković se okušao i u dizajnu skica za kostime maškara. Idejnim rješenjima koja prikazuju renesansne kostime za likove kapetana, doktora, harlekina i muzičara, Kljaković je pokazao temeljitost i odlično poznavanje kako povijesti tako i odijevanja.

Inscenacija Jozе Kljakovića vezana za Dubrovnik i dubrovački pejzaž njemu kao rođenom Dalmatincu nije predstavljala nikakav problem u kreiranju majstorski postavljenih prikaza Dubrovnika i dubrave koja ga okružuje. Pretpostavljalo se da će Kljaković, poznajući atmosferu naše obale i njezinih gradova, uspjeti bolje do drugih umjetnika tog vremena, prikazati Dubrovnik u razdoblju dubrovačke kulturne i ekonomske prevlasti. Makete koje je Kljaković oslikao za Dubravku prikazuju igru svodova dubrovačke arhitekture, slikane u crvenkasto-smeđem tonalitету, s kontrastnim plohama plave i zeleno-srebrne boje. Za obje inscenacije Jozе Kljakovića sačuvane su skice i otkrivaju slikara koji je jednostavnim sredstvima i spretnim načinom promjene dekora uspio prikazati sredinu i atmosferu Dubrovnika. (...)
(Lidija Fištrek)

Kostimografija Jozе Kljakovića

Rekonstrukcija kazališnog kostima za lik kapetana, prema kostimografskoj skici umjetnika Jozе Kljakovića, za operu Antuna Dobroniča, prema Noveli od Stanca Marina Držića, iz 1925. godine. Proučavanjem kazališne vizualizacije kroz kostim i scenu govorimo o zasebnoj likovnoj cjelini koja funkcionira sama za sebe, ali predstavlja i dio unutar kazališnog projekta, a ne samo njegov omot. S tim zaključkom ulazimo u razmišljanje i analizu materijala prema kojem ćemo rekonstruirati kazališni kostim za lik kapetana iz navedene opere. Rekonstruirajući kostim prema likovnoj zabilježbi istražujemo i dokumentiramo te educiramo na području likovne i kazališne umjetnosti. Jedini izvor o kostimografiji za navedenu operu je list sa skicama – crtežima idejnog rješenja pet kostima za grotesknu scenu maškara. Iz crteža možemo vidjeti da se radi o likovima iz commedie dell' arte. To nam daje podatak o razdoblju Renesanse i manirizma (15., 16. st. i početak 17. st.). Autor je u skladu s umjetničkom slobodom kostim odredio u tijeku vremena od rane Renesanse do manirizma. Obilježja commedie dell' arte su profesionalizacija, improvizacija visoko stilizirane figure s maskama, te tipizacija. Vodeći se time, možemo iščitati Kljakovićevu skicu i shvatiti o kakvim kostimima i tipovima likova se radi. Crtež ne daje podatak o koloritu kostima i vrsti tkanina, ali crtačka preciznost i autorovo očito poznavanje povijesnog razdoblja govori o odjeći Renesansnog doba, kojem pripada i autor novele. Preciznost crteža i realan pristup daju i podatak o obliku odjevnog predmeta, a time i o njegovoj konstrukciji. Skice prikazuju tri lika iz commedie dell' arte, Arlecchino - Zanni, Capitano - kapetan, Dottore - doktor, te dva glazbenika. Prema njihovoj analizi u rekonstrukciji je praćen tipizirani kostim commedia dell' arte uključujući sve njene osobnosti i karaktere. (...)

Marija ŠARIĆ-BAN

(Pripremila: Dubravka Vidak)